



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum  
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de**

**Coloniæ Agrippinæ**

80. De irregularitate ex defensione.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-40916**

tionem mortis, ut habet Glof. can. de occidendis. 23. q. 5. non sunt irregulares, quod colligitur ex eod. can. Maximianus. hac etiam ratione, qui inuocant brachium seculare contra malefactores, & inobedientes, non sunt irregulares, etiam si mors sequatur: immo licet Episcopis habentibus iurisdictionem temporalem, secundum Innocen. cap. quod in dubijs. de pœn. ratione iurisdictionis bellum indicere, & hortari suos milites, ut pugnent. His casibus ex consilio non inducitur irregularitas.

Aliquando verò ex consilio inducitur irregularitas homicidij voluntarij, aliquando delicti, aliquando defectus, iuxta qualitatem consilij: nam quado est iniustum, tunc est ex delicto: at verò quando consilium est iustum in causa sanguinis, cum scientia, aut intentione mortis, est ex defectu: sic assessores iudicum, qui votum dant, aut consilium in causa sanguinis, sunt irregulares ex defectu: si verò personę Ecclesiasticę essent, tunc esset ex delicto. Similiter, qui personę priuatę existunt, & consulunt iudicem, ut aliquem occidi faciat, quia noticius est, & malefactor, quamuis sine peccato faciat, irregularis est voluntarius ex defectu: at si clericus, ex delicto. Qui etiam consulit, ut potum accipiat ad abortum faciendum, si fiat quando foetus animatus est, aut præsumitur animatus, nempe post quadragesimum diē irregularis est ex delicto voluntario. Qui etiam bona intentione incitat carnificem, ut citius interficiat, ne diu vexetur reus, irregularis est voluntarius, ut dicit Præposi. can. i. d. 50. num. 27. & si est persona Ecclesiastica, ex delicto. Qui etiam male consulit alicui, ut remaneret in aliquo loco, & hostes superuenientes occiderunt, si non intentione, ut occideret, fecit, sed verisimile erat id euenturum, non tamen id cogitauit, erit irregularis ex delicto, sed casualis. Per hæc multi alij casus decidi possunt circa consulentes.

*De irregularitate ex defensione.*

CAPVT LXXX.

Inducitur etiam irregularitas ex defensione, aliquando ex defectu, aliquando ex delicto, siue voluntario, siue casuali, ut diximus in mandato, & consilio. Archi. can. si quis viduam. d. 50. hoc verbum (defensione) exponit de ea, qua aliquis se ipsum defendit; olim enim, ut diximus, etiam ex homici-

dio ad inuitabilem defensionē contrahebatur irregularitas  
 tamen hoc verbum alij aliter exponunt, nempe pro ea de-  
 fensione, qua aliquis defendit occidentem, vt liberius, & fecerit  
 occidat, quomodo videtur accipi cap. 2. de cler. pug. in duobus  
 sic interpretantur hanc defensionem, Ioan. Ana. cap. ad au-  
 dientiam. de homicid. nu. 4. & summa Pisan. homicid. nu. 1.  
 Qui ergo defendunt, & tuentur homicidas, vt hominum oc-  
 cisiones tuto, & liberius, animosiusque efficiant, irregulares  
 sunt iuxta cap. sicut dignum. de homicid. §. illi etiam. Si autem  
 defensio fuerit iusta, vt pote in homicidio iusto, & a periculis  
 non prohibitis, erit ex defectu. Si verò ad homicidium iniustum  
 vel ad iustum à personis Ecclesiasticis, erit ex delicto; & si  
 est intentio mortis, erit ex homicidio voluntario: si vero est  
 præter intentionem, erit casuale iuxta regulas dictas supra  
 de mandante & consulente. Hæc defensio ampliatur ad om-  
 nes eos, qui multis alijs modis concurrunt ad ferendum opus  
 & auxilium in hominis occisione, aut mutilatione, & huiusmodi  
 multi sunt casus, in quibus contrahitur hæc irregularitas in  
 defensione

Primò, ministri iustitiæ sunt irregulares, quando occisio  
 vel mutilatio fit, nempe fiscalis, notarius, testes, qui literas in-  
 bunt, quibus demandatur officiali, vt occidi faciat alium  
 malefactorem, vt notat Præpositi. can. r. d. 50. num. 26. Similiter  
 satellites, notarij sententiam mortis scribentes, notificantes  
 eam reo cum auctoritate, quique interfunt, dum reus occiditur,  
 tanquam fautores, aut auctoritatiue: si verò nudam præ-  
 sentiam exhibent, quales qui non habentes iurisdictionem ad-  
 stant ad videndum tantum, non sunt irregulares, etiam si sint  
 clerici, vt dicit Panor. cap. ex his. de excess. prælat. Similiter  
 accusator in causa sanguinis, & aduocatus contra reum, immo  
 etiam aduocatus pro reo, quando accusator obligatus est ad  
 pœnam talionis, si non probauerit crimen, si casu non probatus  
 punitus est morte, aut mutilatione; aduocatus etiam, quæ-  
 cusatum defendebat in ea causa, est irregularis, vt dicunt Ar-  
 char. cap. ad audientiam. de homicid. & est communis sententia.  
 Denique officiales iustitiæ in causa sanguinis sunt irregulares  
 can. aliquantos, d. 51. & si iustum est iudicium, est irregularitas  
 ex defectu, sin minus, est ex delicto; aut quando personæ sunt  
 Ecclesiasticæ, quibus non licet immiscere se in huiusmodi cau-  
 sis, vt sepe dictum est.

Est tamen in hac parte cōsiderandum, priuilegium esse cle-  
 ricis,

ricis, & Prælati concessum, cap. prælati de homicid. in 6. licet enim personis Ecclesiasticis, non solum absque peccato, sed etiam absque irregularitate vlla conqueri, & querelam deponere etiam apud iudices seculares contra suos malefactores, in defensionem sui, & rerum suarum, etiam super criminibus, in quibus pœna sanguinis venit imponenda, dum modo protestentur se non intendere vindictam, aut pœnam sanguinis. hi si iustitia exigente decapitentur, etiam si clerici id sciant, facta protestatione non sunt irregulares, immo etiam si ipsi met capiant malefactores, & iudici tradant, vt tenet Socin. cap. ad audientiam. de homic. num. 52. Nec opus est hanc protestationem facere in scriptis, sed satis est, si verbo expresso fiat, quamuis ad cautelam tutius est, si scripto fiat, vt dicunt. Doctores in cod. cap. prælati. & ibi Glossa.

In qua protestatione aliqua sunt adnotanda.

Primum est, non iuuare hanc protestationem, nisi quando clericus pro sui, rerumq; suarum defensione querelam deponit, vt notant communiter Doctores, & ibi Franch. dicit nomine suarum, iatelligi etiam seruos, & ancillas, eorumq; bona, sed non amicos, cæterosq; coniunctos.

Secundo, hanc protestationem non esse in fauorem testiũ, aut aduocatorum, aut aliorum, præter accusatores, seu denunciatōres, illi enim etiam protestantes sunt irregulares.

Tertio, quantum ego puto, non iuuat protestatio, nisi solos clericos, seculares enim etiam protestantes sunt irregulares: nam priuilegium est clericis, & prælati concessum, ne, occasione irregularitatis fugienda, alij libere in eos, & eorum bona insurgant, quod in laicis, quibus irregularitas non ita timetur, quibusq; sine peccato accusare licet, non habet locum: at quia communis Doctorũ sententia tenet, laicos simili protestatione iuuari, nec irregularitatem incurrere, ea est sequenda sententia.

Quarto, ex Anchar. & Francho eodem cap. prælati. & Anan. cap. postulasti. de homic. protestatio necessaria est, quando est super crimen, pro quo venit pœna sanguinis imponenda: nam si sit super crimen leue, pro quo talis pœna non est imponenda, sed iudex, vel ob imperitiã, vel ob fauiriã, pœnam talem imponit, non efficitur clericus etiam non protestans irregularis, nec etiam secundum Innocen. cap. tua nos. de homicid. efficitur irregularis, si super quodcumque crimen civiliter, & non criminaliter agit: iudex autem imperitus,

crimi-

criminaliter procedens, pœnam sanguinis infligit. & huiusmodi casus cap. postulasti. de homicid.

Quinto, qui protestatur, se non ob vindictam facere, tamen re vera animum habet vindictæ, irregularis est ex delicto, si non faceret protestationem; erit tamen in solo foro conscientie irregularis, quia animus eius latebit, sicut in homicidio oculo. Si tamen constaret de animo, esset etiam in foro exteriori irregularis. ita sentit communis sententia, quam tenent Hostien. sum. de homic. §. qua pœna ver. verum circa hos Archidi. cap. prælati. de homic. in 6 qui citat Hostien. & sentit cum eo. idem dicit Gemini. eod. cap. prælati. & allegat eundem Hostien. & in eod. cap. Ioan. Andr. Quidquid dicat Felin. cap. postulasti. de homicid. & Couarru. qui tenent contrarium, & citant pro se Ioann. Andr. sed falso. Cum communis sententia, & nostra consentit etiam Franch. cap. prælati. ubi pro se citat Hostien. Archid. & Ioan. Andr. Idem tenet Anac. cap. postulasti. de homic. citans etiam Ioann. Andr. item Antonin. 3. p. tit. 28. cap. 2. §. 4. cum alijs multis: protestatio enim supponit animum non vindicandi, & cum habenti suffragatur; aliter enim non est vera protestatio. Nec argumentum contrarium est vllius roboris; Ecclesia enim iudicat de actibus animæ, quando cõiuncti sunt cum actibus exterioribus: nam & qui actum facit exteriorem hæreticum; verbi gratia velatur carnibus tempore prohibito, si faciat animo hæreticandum, excommunicatus est, si minus, non est excommunicatus, & sunt huius rei multi casus. Denique cum tot, ac tanti Doctores affirmant esse irregularem, saltem res est valde dubia, & tutius est in conscientia reputare se irregularem. Nec ergo sola protestatio sine animo, nec animus sine protestatione sufficit, vtrumque simul clericum deponentem querelam in casu sanguinis a peccato, & ab omni irregularitate præseruat. Hoc tamen aduertendum est postremo, si crimen aliquod esset perniciosum, & nocuum publicum, nec posset aliter impedi, quam per denunciationem, liceret clerico, facta protestatione, etiam absque irregularitate, morte subsecuta delinquentis, denunciare, vt tenent Caiet. 22. q. 33. articu. 7. & Nauar. eod. inter verba. 11. q. 3. Corol. 38. & Couarru. & colligitur ex cap. postulasti. de accus. Hic est primus casus irregularitatis ex defensione.

Secundo loco, contrahunt eandem irregularitatem ex defensione illi, qui bono zelo ligna ferunt ad hæreticum com-

bure

burendum, dummodo, vt dicit Præposi. can. 1. d. 50. num. 27. ligna cooperentur ad mortem: nam si mortuus comburitur, aut si viuus, ligna tamen illa nihil effecerunt in morte, non erit irregularis, qui portauit, quamuis in dubio debeat se talem reputare. Addit Præposi. qui ligna vendidit, aut scidit, non esse irregularem, quia est causa remota: causa autem propinqua debet esse, vt contrahatur irregularitas, iuxta Gloss. cap. de cætero. de homicid. quod limitandum puto, quando ex officio scidit, aut vendit indifferenter, & indistinctè cui libet ementi. hic, etiam si sciret, pro hæretico comburendo emi, non esset irregularis, quia dat operam rei licitæ, & id non intendit primo, & per se; secus si non ex officio id faceret, sed ad hoc solum vt combureretur hæreticus, quia in remota causa, & propinqua iudicanda debet non tantum considerari, quando actio ex se inducit mortem, aut ex se in causâ ordinatur, sed etiam, quamuis talis non sit, si intentione ea fit: nam intentio mortis causam alias remotam facit propinquam, iuxta Glossam singularem supra allegatam, cap. de cætero. de homicid. Hac de causa, qui vendunt funes, quibus suspenditur malefactor, & qui vendunt arma militibus, quibus pugnant, & occidunt, quique similia faciunt ex officio, & indistinctè, non sunt irregulares: secus de ijs, qui commodarent, aut darent ad hunc effectum, essent enim irregulares voluntarij, sicut & occisores.

Tertio, eum, qui campanam pulsar in locis, vbi consuetudo est pulsari, ad conuocandum populum, vt interfit, quâdo malefactor est occidendus, quia minister est iustitiæ, & intentione facit mortis, crederem esse irregularem cum Socin. cap. ad audientiam. de homic. & Anan. cap. Ioan. cod. titu. & ibi communiter Doctores, quamuis Couarru. teneat contrarium, dicens esse causam remotam: sed vt diximus, vbi est intentio mortis, semper est causa propinqua: esset autem irregularis ex defectu; sed si clericus talem campanam pulsaret, esset ex delicto.

Quarto, qui indicat latronem, aut malefactorem iudici, vt comprehendatur, sciens, quod quærebatur ad mortem, aut ea intentione, vt occideretur, irregularis est, vt dicunt Cardin. & Anan. cap. tua nos, de homi. §. vlt. eritque ex homicidio voluntario ex defectu in seculari: at in clerico, ex delicto; secus, si id faciat, non intendens mortem, sed defensionem propriæ vitæ, aut suarum rerum, & nesciens occidendam, nisi quando

pro-

protestatio fit, vt supra diximus, quæ protestatio non potest nisi cum à iudice latro occiditur; si enim clamat aliquis, & uocat turbam contra latronem, quamuis protestetur, si occidatur ab ea, irregularis erit, vt dicit Ana. cap. significasti homi. nu. 7. Eadem ratione, qui pulsat campanam, quando inimici veniunt, vt congregetur populus contra eos, si id faciat in sui defensionem, mortem non intendo, irregularis non erit; secus, si non in defensionem sui, aut mortem intendant, etiam si faciat in aliorum defensionem, vt dicit Anan. cap. Ioannes. de homicid.

Quintò, qui interrogatus à iudice de intersignijs latronum, in quo fuit spoliatus, dedit cultrum, & sobtulares latronis, quæ apud eum manserunt, posteaq; latro fuit occisus, non est irregularis. casus est expressus in cap. tua nos. de homi. §. vlt. in quo multum Doctores laborant, & maximè Anani. tamen veritas hæc est, illum non dedisse intersignia intentione, vt occideretur latro, sed vt sua recuperaret, nec fuisse signa sufficientia ad eum conuincendum, vt dicit Antoni. Butr. vnde fuit causa temota; secus, si intentione mortis faceret, aut signa fuerint sufficientia, non præmissa protestatione.

Sextò, ad eandem irregularitatem ex defensione pertinet, si quis socius sit alterius ad occidendum iniuste, quamuis tamen ipse non occidat, sed alter, efficitur etiam ipse irregularis. dixi, ad occidendum iniuste, quia socius in rixa iusta, vt qui socius est eius, qui ad sui defensionem, aut in bello iusto pugnat, non fit irregularis, si ipse non occidat, quamuis alter, qui iniuste pugnat, occidat, cap. petitio. de homicid. & ibi Panor. etiam si clericus esset, vt supra diximus. In iniusta autem rixa ex parte illa, in qua iniusticia est, omnes efficiuntur irregulares, etiam si vnus tantum occidat, & est irregularitas ex delicto voluntario. Quod autem dixi de socio, intelligendum sic est, quando alterum associat ex proposito, ita vt animosiorum sociat: nam fieri potest, vt rixa à multis subito sit exorta, quarum vnus alium non iuuat, sed pro se quisque pugnat, etiam si sit contra vnum, tunc, qui occidit, est irregularis, non alij, vt colligitur ex cap. significasti de homicid. & ex ijs, quæ ibi denotantur, quod in specie dicit Couar. His casibus, & similibus, irregularitas ex mandato, consilio, & defensione contrahitur.